

El secret estadístic i el dret a la informació

Wendy BELESACA i VALENCIA

El secret estadístic és un precepte regulat en la legislació estadística al llarg de tot el segle xx. Aquesta figura té com a fonament jurídic el dret subjectiu a la intimitat i comporta la prohibició d'actuar sobre la base de les dades personals i d'utilitzar-les per a altres finalitats no estadístiques o il·legítimes.

La finalitat general del secret estadístic és la protecció de la intimitat de les persones, tant físiques com jurídiques. Aquesta finalitat està íntimament lligada a l'activitat estadística pública, que és la de millorar la qualitat dels resultats de les activitats estadístiques a partir de l'augment de la confiança dels ciutadans.

La prohibició de revelar dades individuals a fi de protegir la intimitat de les persones no pot ser incompatible amb el dret general a la informació sobre les dades estadístiques, les quals són d'interès social pel Principat.

El dret d'accés a la informació és un dret fonamental reconegut a escala internacional com a tal en tots els governs democràtics; és un dret essencial per promoure la transparència de les institucions públiques i per fomentar la participació ciutadana en la presa de decisions. En el cas dels organismes i institucions que integren el sistema estadístic del Principat, el dret a la informació implica la llibertat d'accés a les dades confidencials contingudes en arxius i registres administratius per elaborar les estadístiques oficials recollides tant al pla com als programes estadístics.

Per concloure, és necessari i important conèixer el marc legal que regula aquests dos conceptes tant a l'àmbit nacional com internacional. En l'àmbit nacional, la Llei 15/2003, del 18 de desembre, qualificada de protecció de dades personals estableix garanties pel que fa al tractament i a la utilització de dades personals, així com la Llei 2/2013, del 18 d'abril, de la funció de l'estadística garanteix el respecte a la intimitat personal, ja que estableix i regula per primera vegada a Andorra la figura del secret estadístic. En l'àmbit europeu el Reglament

2016/679 relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals estableix un marc més sòlid i coherent per a la protecció de dades en la Unió Europea; també el Reglament 223/2009 relatiu a l'estadística europea així com el Reglament 2015/759 que el modifica estableixen principis i orientacions comuns que garanteixen la confidencialitat de les dades utilitzades per a elaborar les estadístiques europees i l'accés a aquestes. A més, el Reglament 557/2013 permet l'accés a dades confidencials sempre que sigui amb finalitats científiques i es reuneixen els requisits establerts en aquest reglament. Finalment, el Codi de les bones pràctiques de les estadístiques europees es basa en quinze principis que regulen l'estadística oficial, entre els quals el principi cinquè, de confidencialitat estadística, garanteix la privacitat dels informants, la confidencialitat de la informació que es proporciona i el seu ús exclusiu amb finalitats estadístiques.

1. Marc legal a Andorra

1.1 La Llei 15/2003, del 18 de desembre, qualificada de protecció de dades personals

Aquesta llei regula el tractament que tant persones o entitats privades com l'administració pública andorrana duen a terme sobre les dades corresponents a persones físiques. Té com a objectius fonamentals aportar un grau de protecció suficient i raonable del dret a la intimitat de la persona recollit en l'article 14 de la Constitució i que aquesta protecció no impliqui l'establiment d'obligacions excessives que puguin impedir o dificultar greument les activitats econòmiques, administratives o de gestió de les entitats públiques i privades andorranes.

Conté una regulació específica relativa al tractament de dades dintre de la qual es troben els principis fonamentals aplicables a qualsevol tractament de dades personals; els requisits específics per efectuar el tractament de dades personals per part d'entitats privades; els requisits específics pel tractament de dades personals per part d'entitats públiques i finalment les infraccions i sancions que es deriven de l'incompliment de la Llei així com els requisits aplicables a les comunicacions internacionals de dades personals.

Cal destacar els articles 14 i 18 g) de la Llei, l'article 14 preveu excepcions al dret d'informació dins del qual els responsables del tractament no estan obligats a facilitar informació a la persona interessada si existeix una norma de creació, modificació o supressió de fitxers de naturalesa pública creada pel responsable del tractament, mentre que l'altre article 18 g) preveu excepcions al consentiment de la persona interessada quan el tractament d'aquestes dades sigui realitzat, entre d'altres, exclusivament amb finalitats històriques o científiques, o d'expressió artística o literària.

1.2 La Llei 2/2013, del 18 d'abril, de funció de l'estadística pública

La Llei de la funció de l'estadística pública s'adapta a la legislació de protecció de dades personals, i garanteix el respecte a la intimitat personal, ja que estableix i regula el secret estadístic per protegir les dades personals referents a persones físiques o jurídiques obtingudes a través de l'activitat estadística.

El secret estadístic es troba regulat al capítol segon, secció segona, articles 5-10 i es defineix com l'obligació de no fer públic ni comunicar a cap altra persona o entitat, pública o privada, el coneixement adquirit com a conseqüència de l'activitat estadística així com l'obligació de no actuar sobre la base d'aquest coneixement.

L'article 6 d'aquesta llei determina que és objecte de protecció i empara pel secret estadístic la totalitat de dades personals, amb independència de les fonts d'on s'obtinguin. Són dades personals les relatives a les persones físiques o jurídiques que permetin la identificació directa dels interessats o bé les que per la seva estructura, contingut o grau de desagregació en permetin la identificació indirecta. Són dades exemptes del secret estadístic aquelles dades que són de coneixement públic i notori, i que no afecten la intimitat de les persones així com les dades i els arxius que només contenen relacions de persones jurídiques, establiments, empreses o organismes de qualsevol classe si només contenen la denominació, l'adreça, l'activitat, el producte o servei, o altres característiques generals que s'incloquin habitualment en els registres, directoris de difusió general.

Els subjectes vinculats per l'obligació del manteniment del secret estadístic són totes les persones, els organismes o les institucions de qualsevol naturalesa que intervinguin en qualsevol de les fases de l'activitat estadística. L'obligació de mantenir el secret estadístic perdura després que les persones obligades a guardar-lo acabin les seves activitats professionals o els seus vincles als serveis estadístics.

Respecte a l'inici del secret estadístic aquest es produeix des del moment en què s'obtenen les dades protegides, sigui per comunicació directa dels informants o per la incorporació amb fins estadístics d'altres fonts. A excepció del consentiment exprés i per escrit dels afectats que autoritzen la consulta pública de les seves dades personals, s'ha de mantenir fins que hagin transcorregut 25 anys des de la mort dels afectats, si se'n té coneixement, o 50 anys des del subministrament de la informació. Les dades de persones jurídiques s'han de mantenir fins que hagin transcorregut 15 anys des que es rep o se subministra la informació. Finalment, l'incompliment del deure del secret estadístic dona lloc a les responsabilitats indemnitzatòries de danys i perjudicis en els termes establerts a l'ordenament jurídic, sense perjudici de les responsabilitats penals o disciplinàries que resultin exigibles, d'acord amb el que preveu aquesta llei i la resta de l'ordenament jurídic.

2. Marc legal a la Unió Europea

2.1 El Reglament europeu 2016/679 relatiu a la protecció de les persones físiques en el que respecta al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades i pel qual es deroga la Directiva 95/46/CE (Reglament general de protecció de dades).

Estableix els principis i les normes relatives a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de les dades de caràcter personal. El dret a la protecció de les dades personals no és un dret absolut sinó que ha de considerar-se en relació amb la seva funció en la societat i mantenir l'equilibri amb altres drets fonamentals, d'acord al principi de proporcionalitat. Determina la utilització de dades personals amb finalitats estadístiques i defineix les finalitats estadístiques com qualsevol operació de recollida i tractament de dades personals necessaris per enquestes estadístiques o per la producció de resultats estadístics. Aquests resultats estadístics poden a més utilitzar-se amb diferents finalitats, incloses les finalitats d'investigació científica. La finalitat estadística implica que el resultat del tractament amb finalitats estadístiques no siguin dades personals, sinó dades agregades, i que aquest resultat o les dades personals no s'utilitzen per a protegir mesures o decisions relatives a persones físiques concretes.

Aquest reglament protegeix la informació confidencial que les autoritats estadístiques de la Unió i nacionals recullen per a l'elaboració de les estadístiques oficials europees i nacionals. Les estadístiques europees han de desenvolupar-se, elaborar-se i difondre's d'acord amb els principis estadístics mentre que les estadístiques nacionals han de complir així mateix el dret dels estats membres.

En el cas de tractament de dades personals amb finalitats d'investigació científica han d'interpretar-se, a efectes d'aquest reglament, d'una manera àmplia, inclou, per exemple, el desenvolupament tecnològic i la demostració, la investigació fonamental, la investigació aplicada i la investigació finançada pel sector privat.

En conseqüència, s'exigeix l'adopció de mesures tècniques i organitzatives apropiades amb la finalitat d'assegurar la protecció eficaç dels drets i llibertats de les persones físiques quant al tractament de dades personals. Aquestes mesures podrien consistir a pseudonimitzar les dades personals, dissenyar, seleccionar i utilitzar aplicacions, serveis i productes que estiguin basats en el tractament de dades personals o que tractin dades personals per a la seva funció però sempre assegurant la deguda atenció tècnica, que els responsables i els encarregats del tractament han de complir.

2.2 El Reglament europeu 223/2009 relatiu a l'estadística europea

Estableix un marc jurídic per desenvolupar, elaborar i difondre les estadístiques europees. El desenvolupament, l'elaboració i la difusió de les estadístiques europees es regiran pels principis estadístics d'independència professional, imparcialitat, objectivitat, fiabilitat, secret estadístic i rendibilitat.

La informació confidencial recollida per les autoritats estadístiques nacionals i de la Comunitat per elaborar estadístiques europees ha d'estar protegida per aconseguir i mantenir la confiança dels responsables de facilitar tal informació. La disposició de dades confidencials per a les necessitats del Sistema Estadístic Europeu és de gran importància per augmentar al màxim els beneficis de les dades amb el fi d'incrementar la qualitat de les estadístiques europees i assegurar una resposta flexible a les necessitats estadístiques de la Comunitat.

Aquest reglament defineix el secret estadístic com la protecció de les dades confidencials relatives a unitats estadístiques individuals que s'obtenen directament amb finalitats estadístiques o indirectament de fonts administratives o altres, fet que implica prohibir la utilització amb finalitats no estadístiques de les dades obtingudes i la seva revelació il·legal.

2.3 El Reglament 2015/759 que modifica el Reglament 223/2009 relatiu a l'estadística europea

Incorpora modificacions sobre independència professional i determina que les estadístiques han de desenvolupar-se, elaborar-se i difondre's de manera independent, sobretot pel que fa a la selecció de tècniques, definicions, metodologies i fonts que han d'utilitzar-se. Per garantir aquesta independència professional de les autoritats estadístiques i una elevada qualitat de les dades estadístiques cal disposar dels recursos adequats assignats amb una base anual o plurianual que satisfacin les necessitats estadístiques. En aquest sentit, l'article 17 bis determina l'accés, la utilització i la integració dels registres administratius per tal de reduir la càrrega de resposta dels informants, els INE, altres autoritats nacionals tindran accés a tots els registres administratius sense demora i gratuïtament, a fer-ne ús i integrar-los en les

estadístiques en la mesura necessària per al desenvolupament, l'elaboració i la difusió de les estadístiques europees que es determinen en el Programa estadístic europeu.

Finalment, aquest reglament determina que es consultarà i es comptarà amb la participació de les institucions nacionals d'estadística i de la Comissió (Eurostat) per al disseny inicial, el desenvolupament posterior i la supressió dels registres administratius creats i mantinguts per altres organismes, cosa que facilitarà l'ús posterior d'aquests registres a efectes de l'elaboració de les estadístiques europees. Els INE i la Comissió han de participar en les activitats d'estandardització relatives a registres administratius que siguin d'utilitat per a la generació d'estadístiques europees.

2.4. El Reglament europeu 557/2013 que regula l'accés a dades confidencials amb finalitats científiques

Determina el marc jurídic per desenvolupar, elaborar i difondre les estadístiques europees a efectes d'aprofitar al màxim les dades recollides i facilitar als investigadors l'accés a dades confidencials amb finalitats científiques.

Aquest reglament estableix les condicions en les quals es podrà concedir l'accés a les dades confidencials transmeses a la Comissió (Eurostat) per al tractament estadístic amb finalitats científiques, i les normes de cooperació entre la Comissió (Eurostat) i les autoritats estadístiques nacionals per facilitar dit accés. Eurostat podrà permetre l'accés a dades confidencials amb finalitats científiques que en poder seu per desenvolupar, elaborar o difondre les estadístiques europees mencionades en el Reglament 223/2009 sempre que existeixi una sol·licitud, una proposta d'investigació i un equip d'accés degudament homologat.

Per acabar s'estableixen criteris per efectuar el reconeixement de les entitats d'investigació així com els criteris per avaluar la proposta d'investigació. Es podrà autoritzar l'accés a fitxers d'utilització segura sempre que els resultats de la investigació no es publiquin sense comprovar prèviament que no rebel·lin dades confidencials.

2.5 El Codi de bones pràctiques de les estadístiques europees

El Codi de bones pràctiques de les estadístiques europees va ser adoptat pel Comitè del sistema estadístic europeu el febrer de l'any 2005, i promulgat en la Recomanació de la Comissió COM (2005) 217 sobre la independència, integritat i responsabilitat de les autoritats estadístiques nacionals i comunitàries. Posteriorment, el Comitè del sistema estadístic europeu va revisar el Codi a final de setembre del 2011. Es basa en quinze principis sobre l'entorn institucional, els processos estadístics i la producció de resultats, a partir dels quals s'estableixen un conjunt d'indicadors per avaluar-ne l'adopció efectiva.

El principi cinquè de confidencialitat estadística estableix els trets característics següents:

- La confidencialitat estadística està garantida per llei.
- El personal estadístic firma un compromís jurídic de confidencialitat quan és contractat.
- S'han establert sancions per qualsevol incompliment deliberat de la confidencialitat estadística.
- Es proporcionen al personal estadístic instruccions sobre la protecció de la confidencialitat estadística en els processos de producció i difusió. La política de confidencialitat està a disposició del públic.

- S'apliquen protocols estrictes als usuaris externs que accedeixen a microdades estadístiques amb finalitats d'investigació.

En aquest sentit, la legislació andorrana en matèria estadística garanteix aquest principi en el Decret del 2015/07/02 d'estructuració i funcionament del Departament d'Estadística, l'article 11 a) respecte de les funcions generals relatives al secret estadístic, determina que correspon a tot el personal del Departament d'Estadística signar un compromís jurídic de confidencialitat, com a justificació documental del coneixement de les corresponents obligacions legals i de les seves conseqüències.

Consideracions generals

L'aplicació del secret estadístic requereix aconseguir de l'equilibri adient entre les necessitats d'informació dels diversos agents socials i l'obligació de mantenir la confidencialitat de les dades personals.

Per aconseguir elaborar estadístiques fiables i de gran qualitat és necessari generar confiança entre els enquestats i aquesta confiança s'aconsegueix mitjançant la creació de marcs jurídics que desenvolupin i protegeixin la intimitat de les dades personals tractades.

També és necessari reduir al màxim la càrrega excessiva d'enquestes objectiu que ha d'aconseguir-se amb l'accés i la integració dels arxius i registres administratius en poder de l'administració pública i de la resta d'organismes públics i parapúblics, accés que ha de ser compatible amb el deure del secret estadístic.

En conclusió, l'imperatiu de manteniment de la confidencialitat i el dret a la informació de les dades estadístiques constitueixen dues obligacions legals que han de coexistir juntes i no es poden entendre l'una sense l'altra.

Wendy Belesaca i Valencia,
tècnica del departament d'Estadística del Govern d'Andorra